

Проектна діяльність – одна з найперспективніших складових освітнього процесу, оскільки створює умови творчого саморозвитку та самореалізації учнів, формує всі необхідні життєві компетенції. Самостійне здобування знань, їх систематизація, можливість орієнтуватися в інформаційному просторі, бачити проблему і приймати рішення відбувається саме через метод проекту.

Важливу роль у стимулюванні інтересу студентів до вивчення методики викладання креслення відіграють завдання, які потребують творчої переробки, порівняння, узагальнення, систематизації; які передбачають проведення експерименту; містять у собі проблему; передбачають проведення наукових та практичних досліджень.

Стимулювання проектно-технічного мислення студентів при вивченні методики викладання креслення відбувається шляхом актуалізації, доречним є використання таких прийомів навчання:

1. «Інтелектуальна розминка» – діалог між студентами у вигляді запитань-відповідей із акцентом на матеріал теми, що вивчається. Прийом допомагає виявити глибину засвоєних знань і, головне, – прогалини в знаннях студентів; передбачає швидкий темп мовної активності. Наприклад: «Що таке технічний рисунок?»; «Чим відрізняється технічний рисунок від фотографії, ескіз або креслень?»; «Як проставляються розміри?».

2. «Вірю – не вірю» – прийом, за допомогою якого можна простежити рівень засвоєння знань із креслення та їх інтерпретації. Кожне запитання починається словами: «Чи вірите Ви, що...». Студенти повинні погодитись із цим твердженням або заперечити його. Наприклад: «Метод центрального проектування використовується в образотворчому мистецтві», «Плоский предмет проектується на три площини».

3. «Бліц-опитування по ланцюжку» – перший студент ставить запитання другому і так далі, бажано проводити змагання на правильність і швидкість відповідей з обов'язковим підбиттям підсумків та відзначенням автора найцікавішого запитання і найповнішої відповіді.

4. «Графічний диктант», словниковий диктант – викладач диктує поняття, терміни, студенти розшифровують їх із подальшою взаємоперевіркою робіт у групах за підготовленими картками із правильними відповідями.

5. «Запитання до сусіда» – студенти розподіляються на пари, в яких кожний партнер повинен скласти для сусіда запитання за вивченим матеріалом. Наприклад, «Які недоліки графіки Ви знаєте?», «В якому програмному забезпеченні доцільніше виготовляти креслення архітектурних споруд? Якими прийомами інженерної графіки доцільно буде при цьому користуватись?» тощо.

Формами проміжного й підсумкового контролю оцінки знань із фахових дисциплін були відповіді студентів на заліках та іспитах із таких дисциплін «Нарисна геометрія і креслення», «Методика викладання креслення». Результати діагностики рівня розвитку проектно-технічного мислення виявили якісне покращення успішності у студентів при використанні прийомів актуалізації.

Це доводить суттєвий факт, який характеризує як позитивні зрушення, що відбулись у когнітивній сфері розвитку проектно-технічного мислення студентів, так і вияви ознак підготовленості майбутніх учителів трудового навчання до викладання креслення в школі. Подібне зростання у студентів особистісного спрямування на творче самовираження й самовизначення в умовах навчально-пізнавальної діяльності з вивчення графічних дисциплін, спрямованих на розвиток технічних здібностей, засвідчує посилений інтерес й особисту участь майбутніх учителів трудового навчання в навчальній і позанавчальній формах її організації.

Таким чином, аналіз проблеми показує, що справжня творча діяльність розпочинається із самостійного пошуку завдання і завершується кінцевим втіленням розробленої ідеї в новостворюваному виробі.

ПІДГОТОВКА ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Вдовенко О. І.

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, Україна

Інноваційна педагогічна діяльність – це включення педагога в діяльність щодо створення, освоєння і використання педагогічних інновацій у практиці навчання і виховання учнів, створення в навчальному закладі відповідного інноваційного середовища [3, с. 197].

Соціально-економічні перетворення, які відбуваються в Україні, суттєво впливають на систему освіти, яка знаходиться в постійному динамічному розвитку: удосконалюється зміст освіти, розробляються нові освітні моделі формування умінь та навичок, активізуються інноваційні процеси (відбувається заміна застарілих форм навчання, пропонуються нові підходи до освітнього процесу). Постає питання про необхідність нової освітньої парадигми, у рамках якої особливого

значення набувають механізми оновлення педагогічної освіти: створення інноваційних продуктів, використання сучасних освітніх технологій, модернізація системи педагогічної освіти, яка передбачає підготовку майбутніх вчителів, здатних до інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність педагога в сучасній освіті – найважливіша складова освітнього процесу. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної діяльності повинна орієнтуватись на розвиток інноваційного мислення, що передбачає підготовку фахівця, який повинен вміти не тільки вирішувати типові завдання, але і вміти виділяти педагогічні проблеми і мислити комплексно з урахуванням різних концептуальних підходів до вирішення проблем педагогічної інновації. Таку підготовку доцільно спрямувати на вивчення основних проблем розвитку інноваційних процесів в освіті, моніторингу рівня розвитку складових інноваційної освіти, їх розробки, визначення їх ефективності; формування вмінь застосовувати набуті знання до різних областей інноваційної діяльності; готовності вчителя до здійснення інноваційної діяльності; оволодіння методологією розробки інноваційного проекту, управління інноваційними процесами в освіті, використання нових освітніх технологій.

Сучасному педагогу вже недостатньо мати глибокі знання з дисциплін і володіти певними практичними вміннями і навичками. Виконання професійних завдань передбачає творчий підхід. Випускники педагогічних вузів повинні впевнено орієнтуватися в постійно мінливому світі; бути комунікабельними, готовими до творчої взаємодії; самостійно вирішувати проблеми і володіти способами їх ефективного усунення. Впровадження в навчальний процес різних форм навчання (ділові, евристичні ігри з генерування нових педагогічних ідей; творча діяльність студентів; участь у науково-практичних конференціях; самостійна дослідницька, творча робота над темою, проблемою) ефективно сприятиме підготовці студентів до інноваційної діяльності.

Інноваційна педагогічна діяльність – це цілеспрямована педагогічна діяльність, заснована на осмисленні власного педагогічного досвіду за допомогою порівняння і вивчення навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, впровадження нової педагогічної практики, це творчий процес планування і реалізації педагогічних нововведень, спрямованих на підвищення якості освіти [2, с. 248].

Тому перед викладачами педагогічних вищих навчальних закладів постає складне завдання підготувати фахівців, здатних забезпечити якісне виконання нових завдань, які ставить сучасна освіта з урахуванням змін, які відбуваються в освітній системі. Нові підходи конструювання змісту навчання, вдосконалення педагогічних технологій та методів навчання: використання активних, розвиваючих технологій навчання, комп'ютеризація процесу навчання, створення електронних підручників, допоможуть у вирішенні цих завдань.

Інноваційна педагогічна діяльність охоплює зовнішні (мета, засоби досягнення, об'єкт впливу, суб'єкт діяльності, результат) і внутрішні (мотивація, зміст, операції) компоненти [2, с. 254]. Вони взаємообумовлені та пов'язані між собою. Тому готовність майбутніх учителів до інноваційної діяльності слід розуміти, як оволодіння ними усіма компонентами і розглядати готовність як інтегративну якість особистості майбутнього вчителя, а саме:

- 1) наявність ціннісних орієнтацій на інноваційну діяльність, розуміння необхідності впровадження педагогічної інновації для підвищення ефективності процесу навчання і виховання;
- 2) знання методології педагогічної інноватики, методики розробки та впровадження педагогічних нововведень у процес навчання;
- 3) наявність умінь переносу інноваційного досвіду, розробки та безпосередньої реалізації педагогічних нововведень у навчальний процес.

Підготовку майбутнього педагога до інноваційної педагогічної діяльності в контексті професійної готовності педагога слід сприймати в умовах модернізації освіти як єдність теоретичної і практичної готовності та здатності особистості здійснювати професійну діяльність з урахуванням новоутворень в області виховання, навчання і освіти в цілому. Готовність до інноваційної педагогічної діяльності – це особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії [2, с. 277].

При організації підготовки майбутнього вчителя до інноваційної діяльності необхідно реалізувати принципи системності; наступності традицій та інновацій; варіативності здійснення інноваційної діяльності.

Викладач повинен йти в ногу з часом, адесь і випереджати його, використовувати у своїй роботі інновації, досконало володіти сучасними педагогічними технологіями. Саме розробка успішних інноваційних стратегій може служити основою ефективною інноваційною діяльністю майбутнього педагога.

Література

1. Гавриш І.В. Теоретико-методичні засади формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : автореф. дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04 / І.В. Гавриш. – Луганськ, 2006. – 43 с.

2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посібник] / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 351 с.
3. Педагогика: Большая современная энциклопедия / Сост. Е. С. Рапацевич. – Мн.: Соврем. слово, 2005. – 720 с.
4. Шинкарук В. Основні напрями модернізації структури вищої освіти України / В. Шинкарук // Вища школа. – 2007. – № 5. – С. 3–16.

ПЕДАГОГІЧНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНСТРУКТ

Велитченко Л. К.

Університет Ушинського, Україна

Для з'ясування концептуальної суті педагогічної взаємодії необхідно сформулювати провідну ідею, в якій містяться вказівки щодо змісту (сукупність ознак) та обсягу поняття (сукупність явищ, кожне з яких має ознаки, що належать до змісту основного поняття).

Наші міркування були такими. Взаємодія є універсальною категорією. Основними ознаками взаємодії зазвичай вважають *вплив об'єктів один на одного*, *взаємна обумовленість*, *зміна станів*, *взаємоперехід*. На нашу думку, до основних ознак взаємодії, у першу чергу, повинна належати ознака *спільного об'єкта*, завдяки якій взаємодія одержує свій *функціональний* (отримання спільного результату) та *інтегративний* (поєднання учасників взаємодії з метою одержання спільного результату) сенс.

Взаємодія як інтегруючий чинник системи отримує її ознаки відповідно до її об'єктивної або контекстної функції. Визначення основного поняття спирається на визначення найближчого роду. Найближчий рід указує на загальні змістовні ознаки системи. Відповідно до цього твердження теоретична концепція педагогічної взаємодії повинна ґрунтуватися на визначенні основного поняття. Зазвичай дефініції педагогічної взаємодії є *аксіоматичними* визначеннями. Наприклад, «... педагогічна взаємодія – це процес впливу вчителя та учнів один на одного, що передбачає їхню взаємну зміну» (Ж. А. Меньшикова, 1996); «... педагогічну взаємодію ... можна визначити як взаємний вплив педагогів та дітей один на одного, в результаті чого здійснюється процес їхнього особистісного зростання та зміни» (В. Г. Маралов, 2005); *педагогічна взаємодія* – це «спільна розвивальна діяльність дітей та дорослих, скріплена взаєморозумінням, проникненням у духовний світ одного, колективним аналізом ходу і результатів діяльності» (Л. В. Нечаева, 1991).

У наведених дефініціях відсутній доказ, чому родовим поняттям до поняття «педагогічна взаємодія» є саме вплив, процес, спільна діяльність тощо. Відповідно до цих визначень, сутність педагогічної взаємодії визначається сутністю родового поняття як позначення системи (наприклад, вплив та взаємовплив як система, спільна діяльність як система). Згідно із родовим поняттям, всі елементи, які належать до цієї системи мають «впливові», «діяльнісні» ознаки.

Отже, розглянуте питання про сутність педагогічної взаємодії зводиться до такого: а) педагогічний процес має ознаки взаємодії і як ціле підпорядковує взаємодію собі; б) взаємодія має ознаки педагогічного процесу і як ціле підпорядковує педагогічний процес собі. Дихотомічне ділення обсягу поняття «педагогічна взаємодія» визначається парою діалектично суперечливих властивостей «педагогічний» та «інтерактивний», відповідно до чого можливі такі дефініції.

1. Педагогічна взаємодія є *педагогічним процесом*, якому притаманні інтерактивні ознаки. Взаємодія (і, отже, психологічний супровід) є засобом, способом, функцією і, отже, загальним інтегративним механізмом, який є *системою* окремих «механізмів», що забезпечують досягнення результатів в окремих актах педагогічного процесу. Одиницею взаємодії є система «суб'єкт – суб'єкт». Формою її існування є спілкування, яке є міжособистісною взаємодією (Я. Л. Коломийський, 1991). Спільним об'єктом міжособистісної взаємодії є *дискурс*, який як її мовленнєве опосередкування (система «суб'єкт – дискурс – суб'єкт») залежить від *перебігу подій* спілкування. Спільним об'єктом навчальної взаємодії є *навчальний текст* (текст підручника, тематичне мовлення вчителя (викладача), зорієнтоване на аперцептивні можливості учнів (студентів)). Отже, основним засобом педагогічної взаємодії є *педагогічний дискурс*.

2. Педагогічна взаємодія – це *взаємодія*, якій притаманні ознаки педагогічного процесу. Метою педагогічного процесу є освіченість і розвинена особистість. Складовими педагогічного процесу є: *навчання* – «доцільно організований процес цілеспрямованого формування в учнів знань, умінь і навичок» (О. В. Скрипченко, 2005); *учіння* – «активний процес, що відбувається завдяки здатності людини свідомо визначати мету, спрямовану на засвоєння знань та умінь, формування навичок» (О. В. Скрипченко, 2005); *виховання* – вплив на свідомість і поведінку індивіда з метою формування визначених принципів, понять, соціоустановок, необхідних для життя, професійної діяльності, спілкування (О. В. Скрипченко, 2005); *самовиховання*] усвідомлена діяльність, що